

Próbaérettségi vizsga 2020. február 21.

**MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM
KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA**

2020. FEBRUÁR 21. 8:00

**I. SZÖVEGÉRTÉS
ÉS
ÉRVELÉS VAGY GYAKORLATI
SZÖVEGALKOTÁS**

Időtartam: 90 perc

Pótlapok száma	
Piszkozati	
Tisztázati	

**Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló
Általános Iskola és Gimnázium**

Fontos tudnivalók

90 perc áll rendelkezésére ahhoz, hogy megoldja a szövegértési feladatsort és megírja az egyik rövid **fogalmazási feladatot**. Ügyeljen arra, hogy idejét arányosan ossza meg a szövegértés és a fogalmazás között (például 60 perc – 30 perc)!

Ha a megoldott feladatokban javítani akar, akkor a javítani kívánt szót / szavakat húzza át, a helyesnek vélt szót / szavakat pedig írja le újra!

Szövegértés

Olvassa el figyelmesen a szöveget, majd a kérdéseket!

Válaszait gondos mérlegelés után írja le! Egyértelműen és szabatosan fogalmazzon!

Ha javít, egyértelműen tegye! Ügyeljen a helyesírásra! Ha bizonytalan, használjon helyesírási szótárt!

Érvelés vagy Gyakorlati szövegalkotás

A két feladat közül az egyiket kell megoldania!

Ha munka közben mégis elkezd egy másik feladatot is, az előzőt húzza át!

A kifejtésben vegye figyelembe a feladatban adott szempontokat!

Bátran fogalmazzon önálló véleményt, ahol azt kéri a feladat!

Írását gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan!

Jegyzeteket, fogalmazványt, vázlatot készíthet, de ügyeljen arra, hogy azok elváljanak a kész fogalmazástól! (Húzza át a vázlatot, fogalmazványt!)

Fogalmazása 120-200 szó terjedelmű legyen!

Eredményes munkát kívánunk!

SZÖVEGÉRTÉS

*Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre!
Egyes feladatok végén zárójelben adjuk meg a megoldást segítő bekezdés számát.*

Játékszabályok a „hőskorból”: netikett

(1) A netiketről szólva már a fogalmi tisztázás sem egyszerű dolog: 2011-ben ugyanis a net szó hallatán mindenki az internetre asszociál – mintha a hálózati kommunikációban nem is létezett volna más alternatíva. Pedig létezett – jó ideig élt párhuzamosan az egyre izmosodó internettel-, s a hálózati viselkedés elemi normáit összefoglaló netikett is még jóval az internet széles körű elterjedése előtt született. Ráadásul a hálózati „játékszabályok” néhol a keletkezéskori technológiai környezet viszonyaiba is bepillantást engednek.

(2) A netikett paradoxona – állítja *Gervai Péter* (ismertebb internetes nevén: *Grin*; informatikus, fejlesztőmérnök, a Magyar Wikipédia alapítója, a Wikimédia Magyarország elnöke és alapító tagja) –, hogy akkor született meg, amikor voltaképpen még igazán nem is volt rá szükség. Az akadémiai – nagyon szűk akadémiai – hálózaton keresztül ugyanis csak olyanok kommunikáltak egymással, akik hasonló érdeklődési körűek, hasonló kommunikációs elveket vallók voltak. Annak idején az Egyesült Államokban egyre több egyetem került be az ARPANET-be, és valószínűleg ott merült fel először a probléma... Teltek az évek-évtizedek, és a netikett az akkora már kialakuló internetes kommunikációnak az elemeire is kiterjedt, főleg a newsgroupokra, egy kicsit a webes fórumokra, a nyilvános levelezőlistákra, és megpróbálta lefektetni a nagyon rugalmas, nagyon alapvető hálózati viselkedési normákat. Azzal a céllal, hogy egy hálózati közösség nagyobb sűrűdés nélkül legyen képes működni.

Hazai gyökerek: BBS, FidoNet

(3) *Gervai Péter* sok kortársához hasonlóan az ELLA, illetve a BITNET környezetéből indult, ezeket tekinti meghatározónak a kereskedelmi jellegű szolgáltatások megalapozásánál is. A www előtti korszakban a FidoNet volt a „hobbija”, az a kommunikációs közeg, amelyben a mindennapjait élte. A FidoNet magyarországi fénykora 1991-től 2000-ig tartott – tehát jó darabig élt párhuzamosan a www-vel –, térvesztését az okozta, hogy nem sikerült idejében megoldást találni a 2000-es évvel kapcsolatos technológiai problémákra. [...]

(4) A hálózat pontjait BBS-rendszerek alkották. A BBS (Bulletin Board System) egy adott kör – gyakran bárki – számára elérhetően biztosította az üzenetek váltását, illetve az adatcserét. A BBS-eket nem csak telefonvonalon, de egyéb adatkapcsolatokon, mint például az amatőr rádiós hálózat vagy később a telnet-kapcsolat is el lehetett érni. [...] Az internet elterjedése olcsó adatkapcsolatot hozott a világ számára, így a telefonos BBS-ek a 90-es évek végére háttérbe szorultak, ráadásul a csak terminálon elérhető szolgáltatások kényelmetlenebbnek bizonyultak az internet által biztosított számtalan elérési módszerhez képest (mint amilyen a www vagy az ftp).

(5) A FidoNet a magyarországi hálózati kultúra szempontjából azért volt különösen fontos, mert nagyon sok informatikai szakember ezen keresztül tanulta meg a hálózati működést. A FidoNet lényege a hálózati kommunikációban nyilvánult meg: volt privát jellegű is, mint ma az e-mail (ez volt az echo-mail), de meghatározónak a broadcast jellegű információtovábbítás számított. Itt nagyon sok ember megismerte egymást, nagyon jó közösség alakult ki, sokkal jobb, mint ma az interneten bármelyik.

Igény az önszabályozásra

(6) A hálózatokon őshonos szereplők – jobbára hivatásos számítástechnikusok – körében kialakult tehát az az önszabályozó rendszer, amelyet írásban is rögzítettek. Bár mindezt nem igazán a később hálózati polgárrá váló milliók okulására tették, mindazonáltal vélhetően egészen máshová, más irányokba jutott volna a mai web kultúrája, ha a hálózati lét előfeltétele lett volna a Netikett néven megszületett dokumentum tanulmányozása – sőt egyfajta etikai kódexként egy netes közösség előtt akár „vizsgázni” is kellett volna belőle.

Egy időben széles körben elterjedt egy „urban legend”, miszerint a netikett részeként létezik egy olyan elv, amelynek értelmében a virtuális ismeretséget tilos átvinni a valóságos szférába. Ez természetesen nem volt része a netikettnek, ugyanakkor alapvető dologként fogalmazódott meg: kezeljük egymást emberekként, és soha se feledjük, hogy az álnevek mögött élő emberek vannak. Próbáljunk meg úgy viselkedni, mintha élőben találkoznánk velük. Ez hívta életre többek között az emotikonokat, hogy kifejezhetővé váljék az egész internetről hiányzó metakommunikáció.

(7) Az anonimitás lehetősége egyébként már a hálózat „őslakóit” is megosztotta. A normális többséget azok alkották, akik akkor sem viselkedtek másként, ha inkognitóban vehettek részt a hálózati kommunikációban, és értelemszerűen voltak olyanok, akik – szándékosan vagy az új közeg szabályaihoz nehezebben alkalmazkodva – átlépték azokat a korlátokat, amelyeket a hétköznapi életben egyébként tiszteletben tartottak. A helyzetet még tovább bonyolította két további szereplő színre lépése. Az üzleti szféra idejekorán megérezte, hogy új területek nyílnak meg számára, viszont az üzlettel járó kockázatot csak akkor vállalták, ha az ő fogalmaik szerinti valamilyen fokú szabályozottság jelen van a világhálón. Ehhez szegődtek partnerül az egyes államok kormányai, amelyek pedig eredetileg a teljes átláthatóság hívei lettek volna, mondván: ha szükséges, tudni kell mindent a polgárok viselkedéséről, így az új közegben folytatott tevékenységükről is.

Hamster továbbgondolta

(8) Magyarországon a FidoNetből kinőtt közösség oroszlánrészt vállalt a kezdeti internetkultúra alakításában, a közösség meghatározó személyiségei között éppúgy ott volt *Gervai Péter*, mint ahogyan a *Hamster* néven ismert *Varga Ákos Endre*, aki Négyesi Károly fordítását alapul véve csiszolta, „továbbgondolta”, az elsők között tette közkincsé, propagálta a 1855. sorszámú RFC-t (Request For Comments – Felhívás kommentezésre: az internetes protokollokat, szabványokat és javaslatokat tartalmazó dokumentumok általános megnevezése), vagyis a hálózati viselkedés szabályait összefoglaló Netikettet.

(9) Az etikai kódex alapfilozófiája a legtömörebben az 1-1 (dialógus: e-mail, talk) jellegű kommunikációról szóló rész bevezetőjében érhető tetten: „Az 1 <-> 1 irányú kommunikációt úgy definiálhatjuk, hogy egy ember kommunikál egy másikkal, mintha szemtől-szembe állnának: egy dialógus. Általában érvényesek az emberekkel való társalgás normál illemszabályai, csak az interneten még jobban kell ügyelni, mivel hiányzik többek között a metakommunikáció és a hangszín, mint kommunikációs segédeszköz.”

Acceptable Use Policy

(10) Ezt a netikettet vették át és propagálták a kor meghatározó magyar közösségei, olyannyira, hogy ma is megtalálható a legtöbb levelezőlista hivatkozásai között. Mint ahogy a netikett

intézményes, szolgáltatói formájára – az úgynevezett AUP-ra (Acceptable Use Policy – Az elfogadható felhasználás irányelvei) – vonatkozóan is léteznek a magyar web mélyebb bugyraiból előbányászható dokumentumok. Az egyik ilyen – talán nem véletlenül – éppen Gervai Péter jelenlegi cégének jogelődjéé, a szekszárdi Cory-Neté.

A jelenlegi internet egy szempontból ugyanis csodálatos *Gervai Péter* szerint: alkotó, élő közösségeket tesz elérhetővé bárki számára. És ez teremthet némi esélyt arra, hogy a netikett bekerülhessen a következő generációk mindennapjaiba. „Hacsak el nem rontják az egészséget a politikusok vagy az üzletemberek” – teszi hozzá fanyar mosollyal.

(Forrás: 20 éves a magyarországi internet – Ahogy a szakemberek megélték, megélik. Varga János (szerk.), Internet Szolgáltatók Tanácsa, 2011. 75-87. o. A feladathoz igazított szöveg.)

1. Adja meg a netikett két rokon értelmű szavát, kifejezését a szövegből! (1, 6, 8)

a,

b,

2	
---	--

Adja meg a netikett ellentmondásosságának két tényezőjét!

a,

b,

2	
---	--

2. Írja ki a szövegből azt a mondatot, ami arra felel, hogy...

a, miért volt szükség a netikettre:

.....

b, mi a netikett:

.....

2	
---	--

3. Gyűjtsön két olyan elvet, hálózatot, elnevezést a szövegből, amelyek párhuzamosan éltek egymás mellett!

1.
2.

2	
---	--

4. Gyűjtsön össze a BBS jellemzői közül hármat!

- a,
- b,
- c,

3	
---	--

Soroljon fel két elemet, jellemzőt, amik közrejátszottak a BBS háttérbe szorulásához az Internethez képest!

- a,
- b,

2	
---	--

5. Határozza meg, mely szövegelemekre vonatkoznak a következő megállapítások!

- a, hálózati kommunikációs tér:
.....
- b, magánjellegű levelezési rendszer:
.....
- c, ismerkedési, közösségépítési felület:
.....
- d, a netikett intézményes irányelvei:
.....

4	
---	--

6. Döntse el a következő állítások igazságértékét! Javítsa ki az esetleges hibás részeket! Ha nincs szükség javításra, hagyja üresen a rendelkezésre álló helyet!

a, Az internetezők körében alakult ki a netikett.

IGAZ HAMIS Javítás:

b, A FidoNet a hálózati kommunikáció jól működő alternatívája volt.

IGAZ HAMIS Javítás:

c, A netikett része volt kezdetben, hogy nem lehet átvinni a virtuális ismeretséget a magánéletbe.

IGAZ HAMIS Javítás:

d, Az emotikonok létrejöttének oka a kifejező metakommunikáció létrehozása volt.

IGAZ HAMIS Javítás:

e, Az egyes államok kormányai szabályozni akarták az egész virtuális rendszert és az üzleti világot is.

IGAZ HAMIS Javítás:

5	
---	--

7. Adja meg, mire, kire vonatkoznak a következő kifejezések az anonimitás szövegrészből (7)!

a, azonosan viselkednek minden „térben”:

b, mindenkiről mindent tudni akarnak:

c, az őslakókon kívül a hálózat további szereplői:

d, inkognitóban átlépték a magánélet határait:

e, meghatározták a kockázati tényezőket:

5	
---	--

8. Milyen szerepet vállalt Grin és Hamster a hazai internetkultúra kialakításában? Adja meg két-két szerepüket!

Grin:

a,

b,

Hamster:

a,

b,

4	
---	--

9. Határozza meg a netikett filozófiájának három elemét a szövegrészek felhasználásával!

(6, 7, 9)

1.

2.

3.

3	
---	--

10. Fogalmazza meg legalább öt összefüggő mondatban a netikett szerepét és lehetőségeit az interneten! Használja fel a szöveg legalább 4 elemét! Ügyeljen a nyelvi megformálás sajátosságaira is!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6	
---	--

40	
----	--

ÉRVELÉS VAGY GYAKORLATI SZÖVEGALKOTÁS

Az alábbi két feladat közül az egyiket kell megoldania!

Ha munka közben mégis elkezd egy másik feladatot is, az előzőt húzza át!

Fogalmazása 120-200 szó terjedelmű legyen!

Érvelés

Olvassa el az alábbi véleményeket a legszebb szavakról! Fejtse ki véleményét az ilyen jellegű szavazás fontosságáról, hasznáról! Ön szerint lehet beszélni legszebb szavakról csoport szinten, vagy csak egyéni helyzetben értékelhetjük egy nyelv szavainak érzeti, hangulati, érzelmi, tartalmi értékét! Álláspontját 3-5, egymástól jól elkülöníthető érv felhasználásával fejtse ki! Hivatkozzon a felvezető szöveg valamely megállapítására is személyes tapasztalatain túl!

Egy hónapon keresztül, február 1-től 26-ig szavazhattak a kecskeméti általános és középiskolások 2018 10 legszebb szavára. Ennek eredményét hétfő délután, az anyanyelv nemzetközi napjához (február 21.) kapcsolódóan ismertették a Kecskeméti Ifjúsági Otthonban. A kezdeményezés nem új keletű, hiszen már harmadjára szavazhattak az iskolások kedvenc szavaikra Kecskeméten, de Kosztolányi Dezső már 1937-ben nyilvánosságra hozta azt, hogy szerinte mi a 10 legszebb magyar szó. Az író- és költőfejedelem szerint anyanyelvünk legszebb szavai: *láng, gyöngy, anya, ősz, szűz, kard, csók, vér, szív, sír*.

2018-ban a legszebb magyar szó a *szeretet/szeretlek* lett. A további sorrend: *pillangó, anya, szerelem, család, édesanya/édesanyám, barát/barátság, csillag, élet és testvér*.

Összességében megállapítható, hogy túlnyomórészt a családdal kapcsolatos, a biztonság és az értéket kifejező (érzelmi tartalmú) szavak jelennek meg az idei listán, de hangzásuk alapján is helyet kapott két szó. (Forrás: <https://www.baon.hu/kultura/helyi-kultura/ezek-2018-legszebb-magyar-szavai-1221315/>)

Illyés Gyula szerint az *elalél* a legszebb magyar szó (Naplójegyzetek, 1939–1974, Bp., 1990, 388). Régebben azonban egészen más volt ennek a szónak az értéke, mint a mai használatban... (Forrás: <http://real.mtak.hu/10907/1/2.035.pdf>)

VAGY

Gyakorlati szövegalkotás

A következő cikket egy internetes portálon olvassa.

A családi háttér és az életkori sajátosságok mellett a gazdasági válság, a bulvár és a közösségi média is komoly szereppel bír a mai fiatalok értékrendjének kialakulásában, derül ki az Új Nemzedék Jövőjéért Program keretében készült legfrissebb ifjúságkutatás eredményéből. Nem egy klasszikus értelemben vett példaképet követnek, hanem személyre szabják az általuk ismert személyek vágyott tulajdonságait.

(In: <http://www.csagy.hu/hirek/item/973-hetkoznapi-hosok-inspiraljak-a-fiatalokat-peldakep-valasztasi-es-kovetesi-modellek-a-fiatalok-eleteben>)

A cikket olvasva elhatározza, hogy gólyatáboros csoportvezetőként vitát kezdeményez. Írjon vitaindítót a témában! Kortársainak szóló szövegében térjen ki az életkori sajátosságok megváltozására, a fiatalok életvitelének, értékrendjének jellemzőire, szokásaira! Érintse a klasszikus közösségek felbomlását, az újabb, virtuális közösségek jellemzőit! Ügyeljen arra, hogy a vitaindító nem tartalmaz erőteljes, saját véleményt, hanem a helyzetet, a problémát terjeszti elő, vitára, vélemények elmondására ösztönzi a hallgatóságot.

FIGYELEM

**A feladatok közül csak egyet kell megoldania.
Kérjük, aláhúzással jelölje, melyik feladatot választotta!**

ÉRVELÉS

GYAKORLATI SZÖVEGALKOTÁS

Tartalmi minőség – érvek, állítások, gondolatok	4 pont	
Szerkezet	3 pont	
Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	3 pont	
Összesen	10 pont	

Helyesírás	Hibapontok száma az I. összetevőben	
------------	--	--

		pontszám	
		maximális	elért
Szövegértés		40	
Szövegalkotási feladat	Érvelés	10	
	Gyakorlati szövegalkotás	10	
Összesen		50	

Dátum

Javító tanár

		pontszáma egész számra kerekítve	
		elért	programba beírt
Szövegértés			
Szövegalkotási feladat	Érvelés		
	Gyakorlati szövegalkotás		

dátum

dátum

javító tanár

jegyző

Próbaérettségi vizsga 2020. február 21.

**Magyar nyelv és irodalom
Középszintű írásbeli vizsga**

2020. február 21. 8:00

**II. Műértelmező
szövegalkotás**

Időtartam: 150 perc

Pótlapok száma	
Piszkozati	
Tisztázati	

**Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló
Általános Iskola és Gimnázium**

Fontos tudnivalók

Válasszon ki és oldjon meg egy feladatot!

Ha munka közben mégis elkezd egy másik feladatot is, az előzőt húzza át!

A kifejtésben vegye figyelembe a feladatban adott szempontokat!

Bátran fogalmazzon önálló véleményt, és adjon számot ismereteiről is!

Írását gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan!

Jegyzeteket, vázlatot készíthet, de ügyeljen arra, hogy azok elváljanak a kész fogalmazástól!

A szövegbe is jegyzetelhet.

Ha a megoldott feladatban javítani akar, akkor a javítani kívánt szót / szavakat húzza át, a helyesnek vélt szót / szavakat pedig írja le újra!

Fogalmazása 400-800 szó terjedelmű legyen!

Eredményes munkát kívánunk!

MÚÉRTÉLMEZŐ SZÖVEGALKOTÁS: EGY MŰ ÉRTÉLMEZÉSE

Értelmezze Mándy Iván *A mozdulat* című művét! Keressen választ arra, hogy milyen értelmezési lehetőségei vannak a mozdulat és a mozdulatlanság fogalmának a szövegben! Magyarázza a kint és a bent világot, a hatáskeltés prózai eszközeit! Térjen ki arra is, hogy a szöveg milyen rétegeiben kelt feszültséget az elbeszélő!

Megoldása 400-800 szó terjedelmű legyen!

Mándy Iván: A mozdulat

Valahol kinyitottak egy ablakot, zongora hallatszott. Elhallgatott a zongora, és az ablakban megjelent egy kissé hosszúkás arcú, barna hajú lány. Ahogy kikönyökölt az ablakkeretben, úgy hatott, mint valami régi kép. Az eget nézte, a szőke kislányt a szemben levő kapuban, és mosolygott. A háta mögött csoszogás, krárogás. Ezek az apró, öreges zajok furcsa ellentétben a vidám napfényvel, derült éggel.

– Jó lenne, ha sétálnál egyet, apa. Nem gondolod?

Nem kapott választ. Tovább nézte az utcát. Egy hajlott hátú, zöld ruhás férfi a másik oldalon. A nap felé hunyorgott. A napfény megfakult a pergamenszerű arcon. Két lány egymásba kapaszkodva sétált. Az egyik piros, a másikon sárga ruha. Olykor összedugták a fejüket, nagyokat nevettek. A sárgaruhás hirtelen felkapta a fejét. Elkomolyodott. Éppolyan értelmetlen ez a komolyság, mint előbb a nevetés.

– Nem jössz ki egy kicsit, Annus?

A lány az ablakban a fejét rázta.

– Majd később.

Azok ketten tétován megálltak az ablaknál. Valahogy mintha nem tudnának mit kezdeni magukkal, a színes ruhájukkal, a nevetésükkel.

– És ha eső lesz? Az ember használja ki a szép időt.

– Bizony – bólintott a másik –, sose lehet tudni. Ez azért már mégiscsak az ősz. – Egy hiábavaló mozdulattal igazított valamit a haján.

Egyáltalán nem figyeltek arra, mit mondanak. Türelmetlenül topogtak. Az utca túlsó vége felé néztek, talán onnan vártak valakit. Közben egy pillanatra se engedték el egymást. Annus szinte el se tudta képzelni, hogy ezek külön járjanak, külön éljenek.

– Biztosan sokan vannak a parkban. (A pirosruhás.) Ilyen remek időben.

Megint csak a toporgásuk. Mintha kétségbeesetten sürgetnének valamit. Vészjeleket adnának le.

– Igaz, hogy Pestre mész?

Annus bólintott.

– Igen.

A két fej megint megmozdult. Mint ahogy a fák koronája ing a szélben. A pirosruhás lebiggyesztette az ajkát.

– A múlt héten voltunk Pesten. Igazán semmi különös.

– Talán csak a színház.

– Itt is lesz még az ősszel. Igaz, nem olyan jó erőssel. – Így mondta: erőssel. És ez olyan komoran hangzott.

Egy sovány fiatalember köszönt a másik oldalról, kalapját mélyen megemelve. Nem vették észre. Ő pedig, mintha nem is várt volna mást, továbbment. Eltűnt a sarkon.

A sárga ruhás lány az ablak felé.

– És már biztos, hogy mész?

– Igen. Gyerek mellé.

– És azt itt nem lehet?

Annus nem felelt. A testvéreket nézte, ahogy összedugják a fejüket. Egyforma szabályos, kerek arcok. A hajuk is ugyanaz a fekete. Csak a sárgaruhás hátrafésüli, a másik meg oldalt választja. Mintha ezzel jeleznék, hogy mégiscsak külön élnek. A szem körül finom ráncok. Na igen... Annus szinte látta, ahogyan a nők a tükörben nézik a ráncokat. Végighúzzák rajtuk az ujjukat, de olyan reménytelenül. Olykor talán kicserélik az arcukat. De azt is olyan végtelen unottsággal.

– Azért még éppen nem kell Pestre menni. Hallottam, hogy a Tóthék is keresnek kisasszonyt.

– Tudjátok, azért talán mégse árt, ha körülnézek néha.

– Hát lehet...

Csönd. És mintha többé már nem is akarnának megszólalni. Valahogy minden kedvük elment ezektől az ostoba, semmitmondó szavaktól.

Majd a pirosruhás váratlanul.

– Hát menjünk, Magdi.

Azzal elindultak.

– Sétáljatok csak! Sétáljatok!

Annus megint csak az utcát nézte, az apró házakkal. A sarkon lámpa. Az egész olyan, mint egy képes levelezőlap. És akkor az ég bal sarkán egy hízásra hajlamos, sötét felhő. Mint egy óriási béka, ahogy teleszívja magát sötétséggel, és felfúvódik.

Szél jött. Éles, szemtelen szél. Egy papirosfoszlányt fújt maga előtt üzenetként. Ócska gyufaskatulya sodródott oly igyekvően, mint aki valami roppant fontos ügyet akar elintézni.

A lány szeme megtelt porral. A derű eltűnt az égről. Az utcaköveken már az eső kopogott.

– Csukd be az ablakot.

A lány még várt, mintha még bízna valamiben.

Egy biciklista száguldott át az utcán, erősen előrehajolva. Távolodó háta sötét folt. Egy vászonruhás férfi az eresz alatt, roppant ijedt arckifejezéssel... Nem számított az esőre, és most mintha szégyenkezett volna ezért.

Besötétedett. A sarkon felgyulladt a lámpa, és sárga fényt hintett az ázott járdára.

Annus betette az ablakot.

Dörgött.

– Ilyenkor persze senki nem jön át.

Apa csak állt az asztalnál. Fejét mélyen lehajtotta. Egy pillanat, és lecsúszik az a fáradt fej.

Váratlanul felnézett.

– Henkel Péter már időtlen idők óta felénk se néz. És a Kállay Béla...

– De apa! Hát hol van már a Kállay Béla!

Egy halk, riadt kérdés.

– Hol van? – Egy pillanatra elnémult. Majd valami váratlan ingerültséggel. – És hol van a szemüvegem? Ki látta a szemüvegemet?

– Én nem.

– Én se, apa.

– Hát akkor eltűnt.

– Jaj, dehogy!

– Nézd meg a kisszobában.

– Már megnéztem. A kisszobában... az ablakpárkányon... az éjjeliszekrényen...
Reménytelen!

– Mit olvasol?

– Semmit.

– Hát akkor?

– A mozdulat. Ahogy előhúrom a tokból, meg ahogy visszateszem, lassan visszacsúsztatom. Közben egy pillanatra az arcomhoz emelem... éppen csak egy pillanatra. (Csönd.) Talán megszólítom.

– Mi csinálsz?

– Azt nem mondom, hogy kialakul egy beszélgetés. Ilyet nem merek mondani.

– Igazán?

– Igazán.

Csönd.

Anya halkan, de valahogy mégis olyan kíméletlenül.

– Régebben mindig kieszeltél valamit.

– Kieszeltem!

Idegen szó. Azért mintha rémlene valahonnan. Igen, újra meg kell ismerni. A jelentését, és ami benne és ami mögötte van.

– Egyszerre csak letetted elénk a három mozijegyet. Esetleg színházjegyet. Társaságba vittél bennünket.

A lány csendes nevetése.

– És nem csak az Orbán Bubiékhoz, mert, ugye, én még csak gyerektársaságba járhatok.

Anya ingerülten.

– Meg is lett az eredménye! Csak ültél az asztalnál olyan ártatlan, angyali arccal. Egy pillanat és lerántottad a terítőt. Minden lezuhant. Azt a csörömpölést!

– Teniszmérkőzésekre is elvittél. Nemzetközi teniszmérkőzésekre. Te, apa, én még láttam a Tátrai Gizit! A magyar–olaszon is ott voltunk.

Anya bizonytalanul.

– Magyar–olasz? Mi az, hogy magyar–olasz?

– Futball! Apa nagyon szerette a focit. Igaz, apa?

– Hát persze! – És mint aki megmentett valami kincset a mélyből: – Combi védett az olaszoknál, Zsák a magyaroknál. Azt még megnyertük. De aztán...

Anya makacsul.

– De mégis inkább moziba jártunk.

Apa engedelmesen megismételte.

– Inkább moziba jártunk.

De mintha már ezeket a szavakat is csak úgy homályosan ismerné.

Elhullott szavak potyogtak körülötte.

Szavak temetője.

Az a gomb mindjárt leesik a nadrágjáról. Az öve egyetlen hasadás. Rendbe kell tennem... és anyát is... ez az örök ingerültség... egyszer nekiugrik apának... mit tudom én! Annus egy aggódó szülő tekintetével. Nem hagyhatja itt ezt a két elaggott gyereket.

Hangfoszlány tört fel.

– Azért lehet, hogy néhány szót váltunk.

– Igazán? Néhány szót...?!

– Hagyd, anya.

– Miért? Megbántottam? Megsértettem volna? (Elhallgatott, majd szinte eszelősen.) Csak ha azt az egyet megtudhatnám, hogy kivel akar ez szót váltani! Hallod?! Kivel! Kivel! (Csönd.) Motyog valamit... igen... mintha motyogna...

– Semmi, anya... semmi.

1993

VAGY

MŰÉRTELMEZŐ SZÖVEGALKOTÁS: ÖSSZEHASONLÍTÓ ÉRTELMEZÉS

A falu képe különböző jelentésrétegekkel telítődött a kultúrtörténetben (szülőföld, romlatlanság, ősiség stb.). Értelmezze a falu világának bemutatását, valamint az egyén és a falu viszonyát Dsida Jenő és József Attila költeményeiben! Fejtse ki, milyen eszközök (képek, ritmus, hangulati elemek, szimbólumok) vesznek részt a mondanivaló költői megformálásában!

Megoldása 400-800 szó terjedelmű legyen!

Dsida Jenő: Három falusi ének	József Attila: Falu
<p>I. Aranypor van a levegőben és pátriárkák szívéből füstölgő, ősi, nagy meglepedettség. Süt a nap. Két kicsi borjú eszik a kezemből, zsenge falevelet: olyan ártatlanok és szelidek és szeretnek engem. A templomból zúg-búg az orgona, emberek énekelnek tudatlan, egyszerű szájjal s galambok ülnek a toronypárkányra: fehérek és szürkéek. Messzi világból ideszállnak minden haragvó, békétlen szivek és elülnek az akácfák és orgonabokrok alatt. Áldásra emelt kézzel szőkeszakállú szelid ember ballag át a falun, a tiszta napsütésben.</p> <p>II. Huszonkét évvel ezelőtt Gondolat voltam a szakadékok alján.</p> <p>Fény voltam egy tizenhétéves gyerekasszony szemében.</p> <p>Most már nekem is van szemem, szomorúságokat látok,</p>	<p>Mint egy tányér krumplipaprikás, lassan gőzölög lusta, langy estében a piros palás, rakás falucska.</p> <p>Itt is, ott is karesú füst - remény - tünődni, merre szálljon, áll kicsit a kémény küszöbén és int a tájon.</p> <p>Akácocskát babrál a homály. A fa telt, kicsi keble beléreszket, csöpp sóhaja száll - levegő-lepke.</p> <p>S körülem, míg elfed hallgatag a lágy borongás bokra, ugatások némán hullanak nagy bársonyokra...</p> <p>...Lámpát gyújtanak az asszonyok. És erőlködve, rángva, égbe röppenne, mint elnyomott lélek, a lángja.</p> <p>El is lobban mind... Egy fény a rét. Az anyás hold-világa elé nyújtja kövér tenyerét egy bodza-ága.</p> <p>Örök boldogság forrása mos egy rekedt, csorba téglát. Smaragd Buddha-szobrok harmatos gyepben a békák.</p> <p>A vadzab, ki kardot vont elő, fejét mélyen lehajtja.</p>

vidám dolgokat nevetek
s szeretem a kandallót, meg a nyári napot.

Saját íróasztalom van,
s rájöttem, hogy ember a nevem.

Este számadást csinállok,
vagy kisétálok a békazenés tó partjára

s áhítattal csodálkozom:
milyen különös dolgok közepébe jutottam.

III.

Annak, aki igaz szemmel lát,
Minden kavics aranykavics.
Már a szomorúfűz is kihajtott
és bennem is kibomlott a vágy:
vándorolni
messzi világba.
Gyönyörű, gyönyörű reggeleken
harmat hull a szívemre
s tudom, hogy cserfasoron
vár

az aranyhajú,
kékszemű Isten.
(Abafája, 1929)

<https://mek.oszk.hu/00600/00640/html/vers1601.htm>

Dsida Jenő (1907-1938)

József Attila (1905-1937)

Most a dicsőség és az erő
a repedt pajta...

...Benne csend van. Mintha valami
elhangzott volna csengve.
Fontolni lehet, nem hallani.
Nincs, csak a csendje.

S ahogy földerül az értelem,
megérti, hogy itt más szó
nem eshetett, mint ami dereng:
eke és ásó.

Szó, mert velük szólal a paraszt
napnak, esőnek, földnek.
Szó, mint szóval mondom én el azt
gondos időnek.

Szó, mint csecsemőnek a mosoly.
Veregetés a lónak.
Szó. De tiszta értelmű, komoly
tagja a szónak...

...Hallgatom az álmodó falut.
Szorongó álmok szállnak;
meg-megrebbentik az elaludt
árnyú fűszálat.

Alszanak az egek, a mezők.
Ostorok, csizmák, kések.
Lombok közt a tiszta, tág közök.
S a levélrések.

Alszanak a nyers, nehéz szavú,
kiszikkadó parasztok.
Dombocskán, mint szívükön a bú,
ülök. Virrasztok.

(1934 nyara)

<https://www.mek.oszk.hu/00700/00708/html/>

Értékelési szempontok		Elérhető pontszám	Elért pontszám
Tartalmi minőség		25	
Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5	
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10	

Helyesírás	hibapontok száma az II. összetevőben	
------------	--------------------------------------	--

Helyesírás	hibapontok száma az I. és II. összetevőben	
	vizsgapontok	

		pontszám	
		maximális	elért
I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértés	40	
	Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	10	
II. Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség	25	
	Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5
		Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10
Összesen		15	
Helyesírás		8	
Íráskép		2	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma		100	

dátum

javító tanár

		pontszáma egész számra kerekítve	
		elért	programba beírt
I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértés		
	Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás		
II. Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség		
	Nyelvi minőség		
Helyesírás			
Íráskép			

dátum

dátum

javító tanár

jegyző